

„EDINOST“

izhaja po trikrat na teden v šestih izdanjih ob **torkih, četrtnih in sobotah**. Zjutranje izdanje izhaja ob 6. uri zjutraj, večerno pa ob 7. uri večer. — Obojno izdanje stane: za jeden mesec . f. 1.—, izven Avstrije f. 1.50 za tri mesece . f. 3.— „ 4.50 za pol leta . f. 6.— „ 9.— za vsa leta . f. 12.— „ 18.—

Naročnine je plačevati naprej na naročbe brez priložene naročnine se uprava ne ozira.

Posamične številke se dobivajo v prodajalnicah tobaka v Trstu po 3 nč., izven Trsta po 4 nč.

EDINOST

Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko.

„Edinost je moč“.

Narodni ponos.

Zadnja številka „Soča“ priobčila je pod tem naslovom prekrasen članek, kojega smo čitali pravo naslado. To so zvoki, ki prihajajo od srca in segajo do src, zvoki, kakršnih je čuti le redkokada med nami v današnjih dneh žalostne borbe za — osebe. Tako, kakor v tem članku zvenela je pač struna, dokler je med nami plapolal plamen prvega preporoda, plamen idejalne in deviške ljubezni do svojega rodu in vseobčega navdušenja za bodočnost naroda; tako je zvenela struna, dokler naše narodno delo ni jelo imponovati nasprotniku, zbok česar je le-ta vrgel med nas iskrico medsebojne zavisti in prepira, iskrico, ki je vzplapolala, žal, v plamen, požigajoči naše nade in vero v bodočnost naroda; tako je zvenela struna, na kratko bodi povedano: dokler niso bili še — političsko pokvarjeni v naši osrednji pokrajini, po zaslugi dobro računajočega nasprotnika.

Pojm „narodnega ponosa“ izginil je polagoma iz našega slovarja, po nekod je prišel celó na indeks. In vendar: kaj je narod brez ponosa?! Kaj je narod, ki ne pozna svoje lastne cene in ki nima toliko samozavesti, da bi povzdignjeno glavo in jasnim čelom naglašal in branil to svojo ceno pred vsem svetom in proti vsakomur?! Nič, igrača v rokah vsakogar! Dobro so računali naši in vsega avstrijskega slovanstva nasprotniki, ko so najprvo zastavili sekiro, da podro bujno in košato drevo narodnega ponosa slovenskega. Vedeli so, da narod, izgubivši svojo samozavest, bode še sam gladil pot svojim nasprotnikom. In res: od tistega hipa, ko so jeli proglašati med nami sleherni pojav narodnega ponosa grešnim „radikalizmom“ in ko so proglasili celó, da je odločna borba za ohranitev svoje narodne individualnosti le ostalina grdega poganstva, torej v nasprotju z nauki naše svete vere: od tistega hipa, ko je *jeden del naroda šel na to zvito nastavljen limanico, jela je rasti moč našim nasprotnikom in se je v dobi par let razvila tako, da je postala malone odločilen činitelj v kulturnem centru naroda slovenskega!*

Toda ne, o tem nismo hoteli govoriti danes,

PODLISTEK.

Slovo in vrnitev.

M. Srečko.

Teden po otvorjenju dolenske železnice je bilo.

Na malem kolodvoru je bilo vse polno ljudi. Dasi je imel vlak oditi še le ob šesti uri, zbirali so se ljudje še pred peto. Fantje so odhajali v vojake, od tod tudi izvenredni prizori. Z vsakim mladeničem prihajal je kdo domačih, da mu nosi prtljago, potrebno obleko in kar je skrbna mamica dodala za med zobe. Tega je spremljala sestra, tolažeča ga po svoji skromni moči; drugega izpraševal je mlajši brat, kedaj se vrne domov, če bo kaj lep, in o drugih zanimivih stvareh! Pri tretjem je stal oče, učeči ga, naj bode štedljiv, poslušen, ter naj se dobro vede. Četrtemu je zapovedovala mati solznih oči, naj naglo piše domov in naj ne pozabi Boga! Vse je vrvelo, vse se je križalo. Fantje so kričali, peli, vriskali, da si uduše s tem notranji nemir, ki se jim je pojavljal, odhajajočim v tujino, med neznani svet.

Na kolodvor sta dospela med drugimi tudi dva visokorasla mladeniča; jeden je nosil potni

ker hočemo govoriti drugi pot, jasno in odločno, trezno in vendar rezko, kakor morajo govoriti zaresni ljudje v kritičnih trenutkih.

Za danes smo hoteli le izreči svojo zahvalo goriški „Soči“, da je ubrala zopet enkrat struno, zares — narodno!! Tako treba pisati narodu, ako hočemo, da bode veroval v svojo bodočnost; tako treba narod moralno jačiti za borbo za prava naroda in domovine. Ponosni moramo biti na svoje rojstvo, in močje moramo biti, vsikdar pripravljeni za ljuto borbo za pravo svojega rojstva.

„Soča“ piše:

Žalostna je v obče preteklost slovanskih narodov, a najžalostnejša med njimi je — naša. Po smrti kralja Sama nismo bili več samostojni: zdaj je gospodoval jeden, zdaj drugi, a naši očetje so potrpežljivo — hlapčevali. Vrh tega se je pripodilo v naše zemlje nebroj lačnih tujih vitezov, grofov in baronov, kjer jim je med krotkim in delavnim ljudstvom vsvetela pšenica v bogato klasje. Na najlepših holmih in varnih pomolih so si zgradili trdne gradove s pomočjo naših očetov, katere se potem v zahvalo bičali in gonili kakor živino na trdo delo. Tujec je postal gospod, domačin pa hlapec, še hujše — suženj. In laški pritepenci so res označevali to suženjstvo s psovko — ščavi.

Toda kolo časa se vrti neprestano dalje, in zgodovina nas uči, da so narodi prihajali na svetovno pozorišče, kjer so se vzdržali nekaj časa, tudi nekaj stoletij, potem pa so propadli, večinoma celó kar izginili skoro brez sledu. Kje so Feničani, Egipčani, Grki, Latinci, da ne imenujem drugih? — Za Latinci, ki so zadnji med temi nastali in zopet izginili, prišla so na vrsto razna romanska plemena in za njimi — Germani. Nekateri teh so že zopet padli, drugi padajo, a nekateri se mogočno šopirijo na ošabnem vrhuncu, na kar bo pa gotovo sledil — padec: gotova znamenja ga že oznanjajo.

Kaj pa potem? Kaj potem? To vprašanje je rojilo že desetletja in roji še danes po glavah mogočnim oblastnežem, ki so menili, da bodo narokovali usodo celim narodom in prostranim deže-

kovčeg, drugi pa le na roki ogrinjačo. V ta hrušč in trušč nista hotela kreniti, marveč ostala sta v ozadji.

„Na, kupi mi vozni listek!“, nudil je starejši mlajšemu.

Le-ta je ubogal, urno skočil k blagajnici in kupil, kar je želel oni. Na to se je vrnil zopet v ozadje. Naslonila sta se na ograjo vrta in molčala. Nobenemu se ni ljubilo govoriti.

Brata sta bila. Starejši odhajal je k vojakom, kako bi mogel biti vesel?! Mlajšemu pa tudi ni bilo dobro, ko je spremljal brata na tej žalostni poti.

Solnce se je skrivalo čim dalje bolj za gore, jeseni so krajši dnevi. V mraku je prižigal kolodvorski sluga svetilnice. Vsem, kojim je bilo oditi, postajalo je tesnejše okolo srca.

Tam v gnježi med hripavo množico stali sti dve postarni devici, došli le radi tega sem, da bi opravljali ljudi in mogli trositi v svet nevažnih novic.

„Ti glej, mizarjev Matije se menda tudi težko loči“, rekla je prva, stegnivši svojo glavo, nasajeno na dolgem, suhem vratu in vzrši naša znanca, sloneča na ograji.

lam. Toda varali so se sami sebe in slepili druge, kajti zakon narave je — odločil drugače!

Tudi „oni“ so že spoznali, da za padajočimi narodi prihajajo na vrhunec tisti, ki so bili doslej sploh in povsod — zadnji. Tudi na te „zadnje“ je prišla vrsta, ne le, da se otrasejo dosedanjega mučeništva, marveč da bo veljaven, mogočen njihov glas, da bodo tudi oni samostalni gospodarji v svoji hiši, da se bodo tudi pred njimi, pred nekdanjimi „ščavi“ ponižno klanjale ošabne glave sosedov.

Ali pretiravamo? Ali se udajamo sladkim sanjam, ki se razprše v prazen nič, ko se zbudimo? Vsa znamenja kažejo, da to ni le sladek sen, marveč resničen pojav, ki je deloma že zmagal, deloma pa — zmaguje, dan za dnem čedalje bolj in bolj. Zares: Slovan gre na dan! Zadnji je prišel na vrsto, ali prišel je: kolo človeške usode se vrti dalje, in prišel je na vrhunec, deloma pa še prihaja, če tudi — zadnji!

Ali nič ne dé, ako je zadnji; to je gotovo bolje, nego da bi bil predzadnji. Takó smemo gojiti vsaj trdno upanje, da ostane na vrhuncu dolgo, morda za vedno, dokler bode živel človeški rod. Na vzhodu, v dveh delih sveta, se visoko ceni slovanska beseda; ves zapad nekako zavidno zré na to veljavo, na tolik ugled, na toliko moč, a mora delati še lep obraz in k večjemu v žepu stiskati sovražno pest. Ali tudi na zapadu, ali bolje: tu v sredi Evrope se gibljejo slovanski rodovi, — oni ustajajo in „nje“ je strah.

To so znamenja, ki nam ulijajo hladilnega olja na pekoče rane, katere nam je sekal zakleti sovražnik skozi stoletja. To so jasne zvezde na nebu, ki oznanjajo slovanskim rodovom veselejše človeštvo. Da, vse kaže, da najslavnejše, človekoljubnejše naloge reši Slovanstvo.

Zató pa glavo po koncu, srca kvišku! Od te zlate prihodnosti slovanske mora pasti kaka mrvica tudi nam Slovincem, dasi smo le najmanjša vejica na mogočem slovanskem deblu. Ali da smo čvrst narediček, vreden slovanskega imena torej tudi njega prihodnosti, to spričuje obćudovanja vredna borba v kratki dobi našega narod-

„Prav mu, kaj pa je letal za poštarjevo Pavlo. Pomisli, on, skoraj da ne rečem, revne beračice sin, a ona — o čisto prav se mu godi, da mora od tu“, hitela je druga migati z urnim jezičkom.

„Kdor visoko leta, nizko sede“.

So pač gotove vrste ljudje, ki ne privošćijo človeku nič, razven slabega.

„Dolgo je ni“, povzel je slednjič na ograji sloneči, v pogovoru nazvani „Matije“.

„Res je, ali obljubila je, da gotovo pride!“

Na to sta obmolnila zopet oba.

Po cesti sem od vasi je bilo čuti ropotanje starega poštnega voza. V klanec je vlekel konj počasi, umerjeno.

Iz ovinka za hribom začulo se je zategneno piskanje železničnega stroja. Poštnega konja ovil se je bič po vsem životu, da se je neprijetno „presenečen“ spustil v dir. Na kolodvoru se je ustavil, kočijaž je stopil s kozla in se spustil v gnječo, kakor bi koga iskal. Zagledal je Matijca, potegnil ga za roko in mu šepnil na uho:

„Pojdi sem, v poštnem vozu sedi Pavla in tudi sestra je z njo“. Odprl je vratca in potisnil Matijca notri. (Dalje prih.)

nega preporoda. Uklenjeni v krute tuje spone, zasramovani na vseh straneh, ovirani na najsilovitejše načine v naravnem teženju po dušnem in gmotnem napredovanju, smo se vendar enkrat zbudili iz tisočletnega dremanja, iskra slovanske zavesti in žilavosti se je vzbudila, vsplamtela in izvršila prava čuda v kratki dobi nekaterih let. Vse, kar imamo, smo dosegli kljub vsem oviram, kljub srditi jezi nasprotnikov, a kar je glavno, dosegli smo s svojo močjo, le mogočna iskra slovanske zavesti nas je ogrevala in bodrila na delo.

To spoznavajo tudi drugi narodi; nočejo sicer vselej glasno pripoznati, ali občudujejo nas, mnogi pa se bojé, češ, da bomo vračali s tako mero, s kakoršno smo dobivali.

Taki pogledi v tužno preteklost, v sedanjo srdito borbo in v nadepolno prihodnost morajo vzbuditi v srcih naših neko sladko zadovoljnost, da smo to, kar smo, da smo sinovi Slave, ki je skupna slavna mati ogromnemu stomilijonskemu narodu — prihodnosti.

Zató le po koncu glave, ljubi rojaki: bomo ponosni na svoje slovensko imé, na svoj lep, bogati jezik, na svoje šege in navade, na svojo zemljo! Ne zatajujmo vsega tega nikdar, pred nikomur! Pokažimo s ponosom pri vsaki priliki, kaj smo in kaj hočemo ostati! Govorimo doma v javnosti le v svojem milozvočnem jeziku, v tujščini pa le tedaj, kedar sporazumljenje drugače sploh ni mogoče. Kdor pride med nas in hoče tu živeti, naj se priuči našemu jeziku. Dajmo mu občutiti, da je to zanj neobhodno potrebno. Posebno ti slovensko ženstvo, izvršuj v tem pogledu svojo — narodno dolžnost! Lepa ti je dana rast, prijazen in vabljen ti je obraz, da se lahko ponašaš pred tujkami, pazi, pazi, da boš imelo vedno pred očmi čast slovenskega imena! Ponosno povej vsakomur, da imaš zahvaliti le slovensko mater za vse prednosti, katere imaš pred tujkami. Ponosno glave po konci, da bode mogel vsakdo čitati na lepem čeln pomembne besede:

Slovenka sem,
Takó je mati djala,
Ko me je dete pestvovala;
Zatorej dobro vem —
Slovenka sem!

Upamo, da toliko za danes zadošča! Od daleč, sub rosa smo povedali, kar nam je dolgo ležalo na srcu. Dal Bog, da bi ne bilo treba govoriti še jasneje!

Naši šolski odnošaji.

Govor slov. poslanca dra. Gregorca v seji poslanske zbornice dne 17. februarja 1896.

(Konec.)

Gospóda moja! Dokazal sem na podlagi statističkih podatkov in nepobitnih dejstev, da slovenski manjšini na Koroškem in Štírskem nimati pričakovati nikakega pravičnega poštovanja od strani sedanjih deželnih šolskih oblasti. Po takem smo primorani v obrambo in varovanje svojega narodnega življenja, nastopiti ono pot, koja je nastopila nemška manjšina na Češkem, kamor jej je sledila tudi vlada. Češki deželni šolski svet v Pragi se je razdelil. Nemci so dobili svoj nemški oddelek in svoje lastne šolske nadzornike. Na to pot smo siljeni tudi mi Slovenci na Koroškem in Štírskem. Gospóda moja! Nobena družina, koji je kaj do lastnega ugleda, n- bode dopuščala, da bi jej v stvarih vzgoje otrok ukazovala koja sosednja, bodisi še takó izobražena rodbina. V tem pogledu dovoljujemo dober svet, dober vzgled, nikar pa ne ukazov. Le ti smatrajo se in odklanjajo vsikdar kakor neopravičena utikanja in uzurpacija. Istotako je in mora biti tudi v narodni družini, ako hočemo narodno živeti in nadalje obstati. V šolskih stvarih, zlasti v stvarih ljudske šole, imelo naj bi vsako avstrijsko pleme nekako narodno avtonomijo. Nobenemu plemenu naj bi ne bilo dovoljeno posezati v to območje, sicer ne bode miru in pokoja med nami.

Mislim, da se vlada ne pokaže nenaklonjeno našim stremljenjem v tem pogledu. Kajti isti vzroki, ki so se navajali za varstvo nemške manjšine na Češkem, imajo svojo popolno veljavo tudi za slovensko manjšino na Koroškem, in še v večji meri na Štírskem. Sicer je vladi, dokler ne dobimo narodnostnega zakona, zakona o kurijah v

varstvo manjšin, izvrševalnega zakona členu XIX. državnega temeljnega zakona, odprta jedina ta pot, da blaži ostrost šolskega prepira ter gladi pot tistemu miru med avstrijskimi plemeni, kojega želeži ima vse vzroke sleherni patrijot že iz oziror na skupno državo.

Moj resolucijski predlog se glasi (čita):

„Vlada se pozivlje, čim preje ukreniti potrebno za razdeljenje deželnih šolskih svetov na Koroškem in Štírskem v nemški in slovenski oddelek ter namestiti posebnega šolskega nadzornika za učiteljišča, izpraševalne komisije, ljudske in srednje šole na Koroškem in Štírskem, v kolikor iste služijo Slovincem.“

S tem sklepam. (Dobro! Dobro!)

Politiške vesti.

V TRSTU, dne 9. marca 1896.

K položaju. Ni še prišlo do pravih parlamentarnih bitk in že se menda nekaj ruši v hiši, ki jo je sezidala „železna roka“. Tudi „železne hiše“ se včasih podirajo. Razni in sosebno mladočeški listi — ki so se pokazali dosedaj dobro poučenimi o dogodkih v ministerstvu Badenijevem — trdé, da je prišlo do resnih sporov v ministerstvu samem. Vzrok tem diferencam daje iskati v zadevi osnutja železniškega ministerstva in pa v postopanju ministra za poljedelstvo, ki je poprej pritrl predlogu posl. Pernerstorferja radi rudniških delavcev, potem pa se mu je protivil. V ministerstvu da se je že zaresno mislilo na odstop ministrov Glanza in Ledeburja.

Tako poročajo listi. Morda stvari niso dozorele tako daleč, vendar pa je zelo verojetno, da niso prav „dobre volje“ gospóda v ministerstvu, ako pomislimo, da je njega predsednik izven parlamenta ime! beležiti poraz za porazom zlasti v deželnem zboru češkem, posebno pa ob dunajskih volitvah. In le čudno bi bilo, ako ne pride do diferenc tudi sedaj, ko se bode trebalo odločiti o vprašanju župana dunajskega. Grof Badeni bode morda hotel biti „dosleden“, mi pa si ne moremo misliti, da bi vsi členi tega ministerstva hoteli odobravati doslednost, kakoršne konečni efekt bi bil le: suspendiranje ustave v prvi občini države!! Je že tako: vse — tudi usoda Badenijeva — bode zavisno od tega, da-li bode imel isti toliko moralne sile v sebi, da odločno ostavi dosedanje pot, koja je bil nastopil, ker ni prav poznal razlike med Lvovom in Dunajem.

Kriza v Italiji. Vsi oni listi, ki ne zajemljejo svojega prepričanja iz Berolina sem, kjer so si menda utepli v glavo, da treba vzdržati Francesco Crispija tudi proti jasno izraženji volji vsega naroda italijanskega, soglašajo v menenju, da je prišel sedaj dan zaslužnega plačila glasovitemu Francesco, koji jedini je pravo za pravo kriv na nesreči, ki je zadela italijansko vojsko in italijansko državo doli v Afriki pri Aba Garimi. Tako piše „Politik“, da sramota kapitulacije Baratierija pred bojnimi vrstami Menelikovimi zadevlje v prvi vrsti in osebno — Francesco Crispija. In ta je dobro vedel, zakaj je tiral Italijo doli v Afriko. Dasi najbolj sovražljivi mož v Italiji vedel si je pomočjo brezprimerno volilne korupcije prislepariti ogromno večino v zbornici. Dobro vedé, da vsi prsti Italije kažejo nanj kakor glavnim krivcem v strašni finančni in gospodarski korupciji, pogodil je Crispi, da ima pred seboj le dve poti: pot do ministerskega fotelja, ali pa v bagno, v zapore. Zbral si je prvo pot in drznim čelom je kluboval javnemu menenju. S tako večino, kakoršno si je je izsilil iz naroda, je bilo nemogoče vsako uspešno delo, kakoršnega treba Italija v svoji neizmerni bedi. Italijanska zbornica je le zbornica paslušnih mamelukov, a nesposobna je za ogromno nalogo, koja treba rešiti, ako hoče Italija kedaj še doživeti svoj zopetni gospodarski prepored.

Sam in osebno kompromitiran pred deželo in s povsem nesposobno zbornico na strani, moral je Crispi misliti na to, kako bi odvrnil pozornost naroda od njega lastne bede. Tako se je nadaljevala kolonijalna politika Italije: sijajnimi uspehi v Eritreji in v Abesiniji je hotel zamašati oči lastnemu narodu. Narod je res jel sanjariti o zlatu, ki se bode kar sipalo iz Afrike v Italijo. Toda le prehitro je prišel dan plačila intelektualnemu proizvočitelja groznih porazov italijanskega orožja.

Francesco Crispi se je hotel rešiti iz blata bance romane in zašel je v pogubo v propadu gorovja v Tigreju. Doli v Adui je za vedno pokopana slava in moč Francesca Crispia. Za vedno pravimo, kajti posledice bi utegnile postati nepreračunljive tudi za sedanjo vladno obliko, ako se posreči prijateljem in zagovornikom kolonijalnega pustolovstva vzdrževati tega moža na krmilu. Ali so res še tako nespametni doli v Italiji, da bi se z vso silo obešali na vrat nesrečniku, kojega peha narod — v propad.

Dan plačila je prišel za Crispija, a to ne le za to, kar je zagrešil na lastnem narodu, ampak tudi za to, da je brez vsakega povoda izživil komplikacije na zunaj in in se tako uprav frivolno igral z mirom v Evropi. Kdo se ne spominja, kako je Crispi neprestano izžival Francoze, da bi jih zavel do nepremišljenih korakov in potem do velike, morda evropske vojne? Ob evropskih homatijah naj bi Italija ne videla, kar je delal in kar dela Crispi doma. Na srečo so bili Francozi bolj pametni, nego je bil Crispi zloben. In ko mu Francozi nikakor niso hoteli na lim, lotil se je Rusije. Žaba je kvakala in se napenjala poleg vola. Posebno je Crispi na Bolgarskem roval proti Rusiji. „Korajža“ Crispija nasproti Rusiji je pa imela svoj vzrok posebno še neke drugje: v zemljepisni legi Italije in Rusije. Ta hrabri Crispi si je mislil, da ga roka Rusije ne more doseči, ker je tako daleč. V Rusiji so možkim ponosom in v zavesti svoje lastne moči možko prezirali kvakajočo žabo, to je: ostali so hladni do dna duše. Ali beležili so vendar vestno za bodoče račune. In došlo je do obračunjenja doli na bojnem polju afričanskem. Saj je jasno vsakomur, da ima Menelik zahvaliti po velikem delu Rusiji in Franciji na sijajnih političkih in vojnih uspehih. Kakor stvari stoje sedaj, ne privoliti nikdar ti dve državi, da bi Abesinija zašla v zavisnost od Italije. To je posledica, ker je Crispi toli frivolno in brez vsakega pametnega razloga ter v jednomer izžival in žalil Rusijo in Francijo. Le napuhu in domišljavosti Crispijevi se mora zahvaliti narod italijanski, da se za stonj preliva toliko italijanske krvi na afričanskih tleh ter da Italija stoji danes kraj propada se svojim gospodarstvom. Crispi je provzročil, da je Italija danes kompromitovana in blamirana pred vso Evropo in padec Crispijev — sedanja kriza v Italiji — je le sad neodpustnih grehov tega lokavega in intrigantnega državnika.

O krizi javljajo iz Rima, da je sedaj najbolj verojetno ministerstvo Saracco, ker bi menda isto najbolj ugajalo kroni kakor nadaljevanje ministerstva Crispijevega brez osebe Crispijeve. Za tako rešenje krize so začeli tudi pritiskati iz Berolina doli in ta berolinska želja odmeva danes tudi v dunajski „N. Fr. Presse“, koji poslednji list je še pred par dnevi pisal baš nasprotno, kakor piše danes. Pred par dnevi je še trdil, da Italiji ne kaže drugače, nego da se umakne iz Afrike, v včerajnjem listu pa piše — gotovo po berolinskih navodilih — da Italija mora nadaljevati vojno že zaradi „časti“. Mi razumemo berolinske kroge, zakaj jim je toliko ležeče na tem, da se vzdrži Crispijev sistem in da ne pride do spremembe sistema v Italiji. Vedo namreč, da pri vsaki spremembi v notranji in vnanji politiki mora priti do prijateljskih odnošajev med Italijo in Francijo. To smrdi Nemcem in zato zastavljajo ves svoj upliv, da ostane na krmilu ali Crispi sam ali pa koji mož Crispijevega duha.

In minister Saracco je baje že podpisal program Crispija: da se vzdrže dosedanje zveze, da se v Italiji ustroji 12 vojev in da se nadaljuje vojna v Afriki.

No, zadnja današnja poročila trde zopet, da se je razbila kombinacija z Saracco, ter da sestavi novo ministerstvo ali Rudini ali Riccotti. Sicer pa je zatirajo tudi ta poročila, da je kralj Umberto stavil glavni pogoj vsem državnikom, s kojimi se je pogajal, da se mora ohraniti dosedanja smer v vnanji politiki — sedanje zveze in vojna v Afriki.

Italija v Afriki. Danes nam ni zabeležiti novih dogodkov z bojišča v pogaženi Eritreji. General Baldissera, dospevši v Masavo, izdal je v našem listu že omenjeno povelje do vojaštva in oklic do domačinov, s katerim jih pozivlja, da naj se pokoré naredbam prijateljskih italijanskih oblasti. Ne znamo sicer, v kojem jeziku je bil razglašen

ta oklic, kajti dvomimo, da bi si bili Šoanci prisvojili že toliko njim povsem nepotrebne „avite culture“, da bi razumeli „la favella del dolce si“. Nadalje je odposlal general Baldissera majorja Salsa k Meneliku, da ga poprosi, da bi smeli Italijani pokopati svoje v bitki dne 1. t. m. padle vojake in da Menelik blagovoljno pove število in imena italijanskih ujetih.

V bitki pri Aba Garimi bilo je po najnovejših poročilih 580 častnikov, od katerih se jih je doslej vrnilo le 218. Manjka jih torej 362, ki so ali ujeti, ali so padli. Med ujetimi je, kakor že omenjeno, tudi Galliano, nekdanji poveljnik utrdb Makalé.

Italijanska vlada nikakor ne mara slišati o miru z Abesinijo, ker kralj Umberto baje želi nadaljevanje vojne, a boji se tudi, da bi utegnil staviti Menelik težkih pogojev, ker ima mnogo ujetnikov. — Dne 8. t. m. došel je v Masavo general Heutsch s svojo divizijo, ki šteje 12 tisoč mož. General Baldissera bode imel torej na razpoloženje do 40.000 mož, s katerimi si upa braniti severno ozemlje Eritreje, a nikakor ne misli na napad, in to tem manj, ker nameruje celó izprazniti Kasalo in umakniti tamošnjo posadko, da ne bi bila vojska Italijanov preveč raztrešena. Do tega sklepa pa sili Baldissero tudi došlo poročilo, da se bliža Kasali vojska dervišev, broječa najmanj 10.000 mož.

Do jeseni, t. j. do oktobra meseca, ni torej misliti, da bi mogli Italijani, ki nikakor nočejo miru, preiti v ofenzivo. A tudi pozneje jim bode to sila težko, tudi v tem slučaju, če Italija pošlje vso svojo stalno vojsko v Afriko. Tej vojski bi stavil nasproti Menelik izvestno še mnogo več, izvrstno oboroženo vojsko. A pomisliti nam je tudi, da so Abesinci takorekoč rojeni vojaki, možje, ki so utrjeni v bojih in navajeni na vse neugodnosti podnebja, v tem ko more Italija tem izkušenim možem staviti nasproti večinoma golobrade mladeniče, ki še nikdar niso slišali žvižgati kroglice. Ako pa Italija kljub taki alternativni vedno še ponosno, prevzeto klče: „L' Italia farà da se“, potem bode imela seveda tudi pripisovati sami sebi posledice svoje prevzetnosti.

Vsa Italija vre že dandanes. To vrenje je posebno resnobnega značaja v južni Italiji in pa po raznih večih mestih severne in srednje Italije. Na stotine ptujcev je v očigled tega vrenja pribežalo iz Milana, Genove, Turina itd. na francosko južno obrežje, toliko tujcev, da so h krati in nepričakovano napolnjeni vsi hoteli. Ker pa že govorimo o begunih, omenimo naj še, da je tudi v Trst pribežalo poslednje dni prilično število ljudi iz Italije, toda ne tujcev, ampak takih italijanskih mladeničev, ki so se umaknili iz solčne Italije v Trst, da ne bi jih pozvali pod orožje in poslali v boj proti strašnim Šoancem.

Slednjič zabeležimo še to, kar čitamo o provročitelju strašnega poraza pri Aba Garimi, o žalostnem junaku Baratieriju. Javno menenje obsoja Baratierija zelo strogo, kajti vsled nesposobnega vodstva menda ni bila v takó kratkem času še nikdar razdejana takó ponosna vojska, kakoršno se je smatrala italijanska v Afriki. No, vendar pa se Baratieriju brčkone ne dogodi ničesar hudega. Baratieri dospé v Rim menda proti koncu tekočega meseca. Gotovo je, da nova vlada, naj bode že kakoršna koli, ne nastopi proti Baratieriju tako ostro, kakor bi bila nastopila vlada Crispijeva že radi tega, da reši samo sebe in da zvali vso krivnjo na Baratierija. Pri takih razpravah se najdejo vselej bistroumni možje, ki znajo zasukati stvar tako, da se vse to, kar je bilo provročilo toliko hrupa, — pokoplje popolnoma na tiho!

Različne vesti.

Vprašanje o novem škofu za Trst. O tem vprašanju, za koje se toli živahno zanimajo oni, katerim bi moralo biti isto deveta briga, namreč tržaški Židje, stoječi za hrbtom „Piccola“, o tem vprašanju torej navajamo danes dve vesti, kakor nekakšen „kurjozum“.

Graška „Tagespost“ prinesla je te dni dopis iz Trsta z dne 5. t. m., v katerem je naglašeno, da sedanji škof v Poreču, msgr. Flapp, nikakor ne prevzame kandidature za škofovsko stolico

tržaško, dasi je šla vlada tej kandidaturi zelo na roko. Vsled te odpovedi pa, nadaljuje dopisnik, nikakor se ni osigurana kandidatura goriškega prošta Jordana, pač pa da ima več nade kandidat, na katerega se je bilo mislilo prvotno. (S tem „kandidatom“ namiguje dopisnik brčkone na škofa na Krku, msgr. Šterka. Uredn.)

Drugo, zares kuriozno poročilo o tej stvari pa je prinesel včerajšnji „Mattino“. Ne moremo si kaj, da ne bi te zanimive vesti objavili v nje celoti, zato je jo prevajamo tu:

„Jeden naših dunajskih dopisnikov nam javlja po telefonu: „Tekom prihodnjega tedna pričnó v palači knez nadškofa zopet škofovska posvetovanja. V teh posvetovanjih rešijo tudi vprašanje o imenovanju škofa za Trst. Kakor kandidata za ta škofovski sedež navajajo državnega poslanca dr. Lavoslava Gregorca in msgr. Jordana. Oba pripadata slovenski stranki.“

Tudi „Mattino“ hoče menda imeti za vsako ceno svoje senzacionalne vesti.

V obrambo poštenega moža. Sedaj ko je italijanske časopisje zapričelo toli ljuto borbo proti školskemu nadzorniku Dolinarju, ker isti prav razumeva svojo dolžnost: bdeti nad tem, da ljudska šola bodi to, kar mora biti po svoji naravi — učilnica in vzgojevalnica naroda, ne pa zavod za širjenje poznanih političkih „idejalov“ in pa za raznarodovanje državi zvestih Slovencev — sedaj bi utegnili zanimati naše čitatelje pismo, ki smo je bili prejeti že lani, ko so pričeli prvi napadi na omenjenega nadzornika. Takrat nismo hoteli prijaviti tega pisma iz raznih vzrokov, danes pa je objavljamo v obrambo poštenega moža. Ista izjava, naslovljena na gosp. nadzornika Dolinarja, se glasi:

„Ljubezen do resnice, za koje se moramo potezati vsikdar, sili podpisane, da izjavijo nastopno. Povod tej izjavi je dal neki članek v italijanskem listu „Piccolo“ od dne 5. februarja t. l. V tem članku je izražena trditev, da je gospod nadzornik Ivan Dolinar ob začetku šolskega leta 1893/1894., povodom nadzorovanja ljudske šole v Šklednju, telesno kaznoval nekega učenca II. italijanskega razreda, položivši na istega svojo roko. Da pa pokažejo to stvar v pravi luči in v obrambo resnice, izjavljajo podpisani, ki dobro poznajo vse dogodke na ljudski šoli v Šklednju izza več let sem:

Učiteljica Marija Peri, ki je bila takrat pridodeljena italijanskemu oddelku šole v Šklednju, ni vedela takrat in še danes ne ve ničesar o tem, da bi bil gospod nadzornik kaznoval kojega učenca, kakor je tako rečeno v „Piccolu“. To okolnost pa treba vendar upoštevati ob kritičnem presojanju take zadeve. Kdo se zanima bolj nego učitelj ali učiteljica dotičnega razreda za vsako vprašanje, za vsako izjavo, dá, za sleherni pojav gibanja in kretanja nadzornikovega? In takega čina, kakoršnega očita „Piccolo“ gosp. nadzorniku Dolinarju naj bi ne bila zapazila dotična učiteljica?! O tem ni dvomiti: ako bi bil gospod nadzornik Ivan Dolinar res na tak način pograbil kojega učenca, kakor poroča „Piccolo“, vedeti bi morala o tem v prvi vrsti razrednica sama, kar pa ni bilo. In recimo, da je razrednica Marija Peri iz katerega koli vzroka hotela zamolčati ali potajiti tako postopanje gospoda šolskega nadzornika. Ali pa je mogoče, da ne bi bili otroci takoj razglasili in raznesli na vse štiri vetrove, ko so videli in čuli kaj takega?! To je argument v tej stvari, ki naravnost uničuje trditve „Piccolove“: da nijeden otrok ni nikdar in do nobenega omenil o tem, kar očita omenjeni list nadzorniku Ivanu Dolinarju. To je gotovo znamenje in kakor beli dan jasen dokaz, da tudi res noben otrok ni videl tega, o čemer trdi poročevalec „Piccolov“, da je storil nadzornik Dolinar. Po takem je to tudi gotovo znamenje, da je g. nadzornik Ivan Dolinar popolnoma nedolžen v tem pogledu.

Po vsej pravici bi smeli tudi vprašati: Zakaj je „Piccolo“ izvelkel vso to stvar na dan šele po enem letu in pol?! Saj ravno ta list navadno jako hitro poroča, kadar je izvedel kaj sličnega. Zaključek si napravi lahko vsakdo sam, kdor more le količkaj misliti.

Pustivši na strani vse druge male argumente zaključujemo podpisani. Kakor rečeno, le iz ljubezni do resnice vrgli smo le to na papir mi podpisani, ki že več let prav dobro poznamo razmere na šoli v Šklednju. Obžalujemo, da se komu,

in celó uradni osebi očitajo stvari, o katerih dotičnik niti slutil ni.

V Šklednju dne 16. februarja 1895.

(Slede podpisi.)

Z dobrim razlogom bavimo se danes zopet s to zadevo, kajti slučaj nadzornika Ivana Dolinarja je tipičen v postopanju laške gospóde proti vsem onim, koje hote ugonobiti. Ta ali oni brezvestni list objavi najprej kako izmišljeno poročilo o grozodejstvih dotičnika, za tem listom pričnó ščuvati tudi drugi listi in mestna oblast se čuti „primorano“ postopati proti dotičniku. Tako je nastala tudi gonja proti nadzorniku Ivanu Dolinarju, ki se je zameril mestni gospódi s tem, da je malo stopil na prste izvestnim učiteljem, ki hočejo svojo pedagogiško in zasebno nagoto pokrivati s političkim hlapčevanjem gospodovalnemu sistemu. V tem grmu tiči zajec, vse drugo je le pretveza. In vse tisto „ogorčenje“, ki je kažejo v svojih zborovanjih in v svojih spomenicah proti postopanju Ivana Dolinarja, je zgolj hinavščina. Ne zato morda, ker je Dolinar krivčen mož ali slab šolski nadzornik, ampak sovražijo ga le zato, ker hoče biti šolnik, klanjajoči se jedino šolskim zakonom in pedagogičkim načelom in ker noče biti hlapec poznani političski smeri; le zato ga ne morejo, ker se krčevito drži svojega menenja in ker nikomur ne prikriva tega menenja: da šoli bodi res šola — izobraževalnica, učilnica in vzgojevalnica ljudstva —, ne pa arena za pridobivanje lavorik v čast in slavo kojega komunalnega sistema.

„Il Piccolo“ je na podlagi izmišljenih dejstev začel gonjo proti nadzorniku Ivanu Dolinarju in potem se je stvar razvijala dalje po določenem in starem načrtu. Ker so pa slednjič dobili odgovor, kakoršnega je ministerstvo moralo dati na take mahinacije, in kakoršnega so zaslužili, je pa nedolžno napadeni — mascalzone!!!

Taki odnošaji so pri nas. Udajmo se v božjo voljo in čakajmo mirno, da doživimo zopet koji slični slučaj. Dolgo itak ne bode trajalo, da najdejo zopet takega takega „zlodejca“.

Stvar je jasna za vsakogar, ki ima oči, da vidi in ušesa da sliši: šolskega nadzornika Dolinarja hočejo strmoglaviti, ker hočejo dobiti na njega mesto — italijanskega agitatorja! Visokemu c. kr. namestništvu pa je dolžnost, ne gledé na vso jezo izvestnih krogov, skrbeti za to, da na mestu šolskega nadzornika ostane — šolski nadzornik. Razumel nas je, kdor nas je hotel razumeti.

Za podružnico družbe sv. Cirila in Metoda na Greti. Za dve prodani knjigi sta darovala g. G. in g. Alojzij Goljevšček vsak po eno krono.

Darovi. O priliki veselice pevskega društva „Adrija“ v Barkovljah, katera se je obdržavala dne 15. min. m., darovali so sledeči gg.: Barkovljan 2 gl., Rebek Anton 2 gl., N. N., Anton Pogorelec, Svetko Martelanc, Anton in Franjo Ščuka, J. Turk po 1 gl., Ivan Škabar, J. Pertot, Mikelič, Bremic, Just Piščanc, Stržinar in Treven po 50 nvč., Franjo Šmuc 70 nvč., Barkovljan II. in Ivan Marija Ferluga po 20 nvč. — Vsem darovateljem izreka odbor najpristrčnejšo zahvalo.

Izgon. Italijanski podanik Ricciotti de Bonmartini, najemnik in upravitelj IV. strani lista „L'Indipendente“, dobil je od tukajšnjega polic. ravnateljstva nalog, da mora tekom 14 dnij ostaviti dežele, zastopane v državnem zboru. Ta izgon je utemeljen na ozire javnega miru. Bonmartini, ki se je pred kakimi 20 letmi naselil v Trstu, uložil je proti tej naredbi utok na namestništvo.

Franki in lire, a krone nikakor. V svojem poročilu o poslednji seji mestnemu svéta tržaškega zabeležili smo, da so modrijani našega „liberalnega“ mestnega zastopa dovolih 30.000 frankov za „mednarodno razsodišče“, ki naj bi proučilo Barazer-Ducatijeve vodovodne načrte. Vsakakor ne moremo zatajiti svojega občudovanja nasproti izbornemu našemu občinskemu gospodarstvu, ki jemlje denar celo — iz kroničnega deficita. No, ob vsej tej genijalnosti našega občinskega upraviteljstva, se ne smemo čuditi tudi njega prepričanju, da ne bi bilo častno za „liberalni“ duh „italijanskega“ Trsta, ako bi se pred izvestno „javnostjo“ računalo z avstrijskimi kronami za „mednarodne“ potrebe (?). Mestni magistrat zabeležil je zatorej službeno in to službeno be-

